

Programma van maatregelen: Gent – De Pintelaan

Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen. Het beschrijft de aard van deze maatregelen en de uitvoeringswijze van de eventuele maatregelen.

Gemotiveerd advies

Het was tot op heden enkel mogelijk een bureauonderzoek (projectcode 2016I82) uit te voeren. Het bureauonderzoek toont aan dat verder vooronderzoek nodig is aan de hand van proefsleuven. Momenteel is het terrein bebouwd en verhard. Omwille van economische redenen is het aangewezen dat voor aanvang van het proefsleuvenonderzoek de bebouwing gesloopt kan worden tot op maaiveldniveau en de verharding uitgebroken kan worden. De funderingslaag van de verharding mag nog niet verwijderd worden, om het onderliggende bodemarchief zo min mogelijk te roeren. Voor een afweging van de verschillende onderzoeksmethoden die nog in aanmerking komen, verwijzen we naar het onderdeel Onderzoeksmethode in het Programma van maatregelen (zie verder).

Het terrein ken archeologisch potentieel, vooral voor sporen uit de middeleeuwen en ouder. Het lange gebruik als akkerland en het feit dat het terrein lang onbebouwd is gebleven tot de huidige bebouwing gerealiseerd is, maakt dat een relatief goede bewaring van het bodemarchief verwacht wordt. Dit bodemarchief zal vermoedelijk verstoord worden in het kader van de geplande werken. Daarom wordt bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig geacht.

Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

Administratieve gegevens

Naam en adres initiatiefnemer: MG Projects nv, Esplanade Oscar van de Voorde 1, 9000 GENT

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Gent, Gent, De Pintelaan, De Pintelaan

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

104396, 190802

104515, 190752

104485, 190679

104386, 190733

Kadastrale percelen: Gent, afdeling 8, sectie H, nummer 689f³, 689w², 690e⁴, 690f⁵, 690g⁵, 690n⁴, 690p⁴, 690v⁴, 690z³, 690z⁴

Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied

Aanleiding van het vooronderzoek

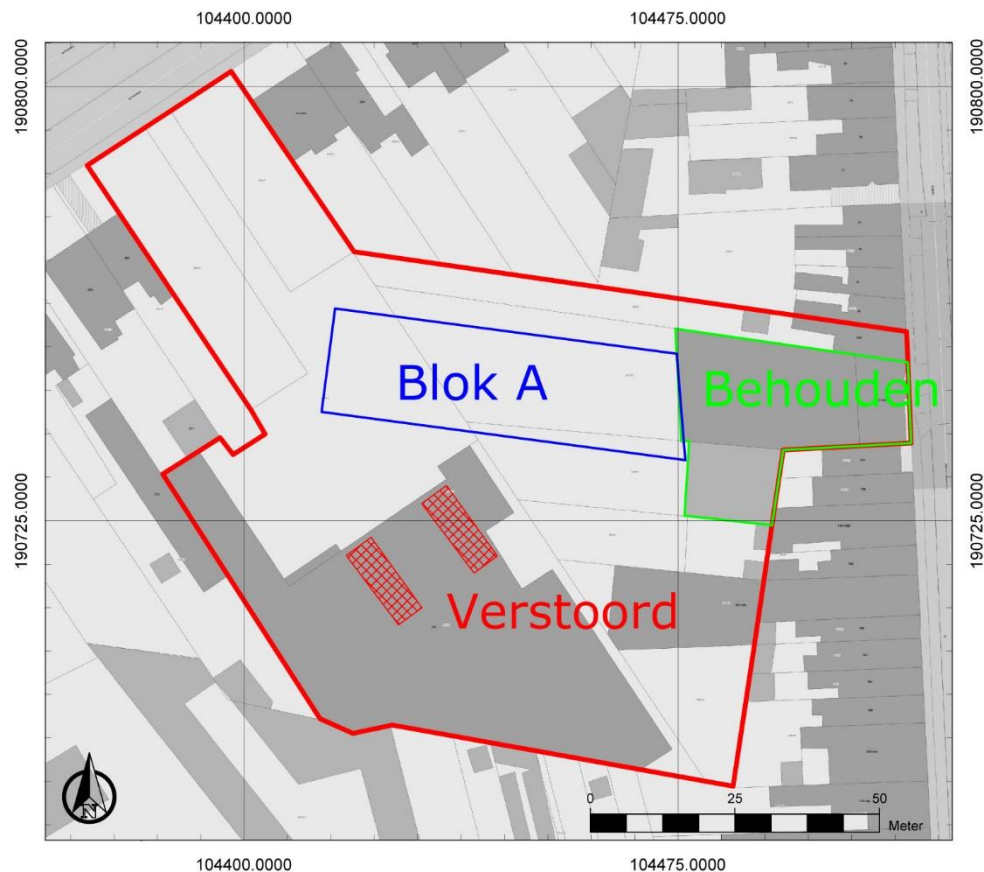
Zie 2.3.2 van het verslag van resultaten.

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

De meest nabijgelegen sites zijn walgrachtsites. Afgaande op het geraadpleegde cartografische materiaal is er ter hoogte van het onderzoeksterrein geen walgrachtsite te verwachten. In de (ruime) omgeving van het onderzoeksgebied werden sites aangetroffen die dateren vanaf het Mesolithicum tot het midden van de 20ste eeuw. Heel wat van deze sites zijn gesitueerd ter hoogte van Flanders Expo en het voormalige vliegveld van Sint-Denijs-Westrem. Opvallend is dat de meeste gekende archeologische waarden in de omgeving op de hogere gedeelten van het plateau ten oosten en ten westen van het onderzoeksgebied zijn gelegen. Niettegenstaande heeft het gezien de landschappelijke ligging ter hoogte van de zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei met laagvlakte toch een eerder hoge archeologische verwachting. De Zwijnaarsesteenweg blijkt terug te gaan op een historische weg. De ligging ten zuiden van het centrum van Sint-Pieters-Aalst, dat een Frankische stichting zou zijn, en de nabijheid van het toponiem 'Zwynaardschen Driesch' maakt dat sporen uit de (vroeg) middeleeuwen mogelijk aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied.

De oudste beschikbare historische kaarten die het onderzoeksgebied afbeelden, gaan terug tot de vroege 17de eeuw. Het onderzoeksgebied was op dat moment in gebruik als akkerland, aansluitend op de Zwijnaardsesteenweg. In 1839 werd ten noordwesten van het terrein een spoorweg aangelegd. Het is de vraag in hoeverre het noordwesten van het onderzoeksgebied daardoor in zeker mate door geroerd of verstoord is. De vroegste topografische kaarten vanaf het derde kwart van de 19de eeuw geven aan dat een groot deel van het onderzoeksgebied ingevuld is met tuinen. Pas vanaf

vermoedelijk het interbellum verschijnt er bebouwing op het terrein, voornamelijk (lint) bebouwing langs de Zwijnaardsesteenweg, maar ook een klein gebouw in het binnengebied. Rond 1950 wordt een industrieel complex opgericht en vanaf 1966-1967 is het huidige fabrieksgebouw zichtbaar. Tussen 2000 en 2003 wordt de loods aan de zijde van de Zwijnaardsesteenweg opgericht.

Figuur 2: Syntheseplan

De geplande werken betekenen ter hoogte van de geplande appartementsgebouwen een verstoring van ca. 1 m diepte. Blok A wordt onderkelderd. Hier bedraagt de verstoringdiepte 3,15 m. Verspreid over het terrein worden leidingen voorzien. Deze worden ingezet in een sleuf van 60 cm breed en 50 cm tot 2 m diep. Omgevingsaanleg heeft een verstoringdiepte van 40 à 50 cm. Ook de voorafgaandelijke sloop van magazijn en verharding betekent een bodemverstoring van 50 cm tot 1 m. Ter hoogte van Blok A zal een diepere verstoring plaatsvinden tot 3,15 m. Dit betekent dat binnen het volledige onderzoeksgebied een ernstige verstoring van het bodemarchief verwacht wordt, ten gevolge van de geplande werken. Enkel in het oosten, aan de Zwijnaardsesteenweg, blijft het grootste deel van de bestaande bebouwing behouden, over een oppervlakte van ca. 895 m². Een zone van 154 m² is reeds verstoord. De zone die bijkomend verstoord zal worden bedraagt bijgevolg ca. 7881 m².

Figuur 3: Afbakening onderzoekszone voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte, om een verdere inschatting te kunnen maken van de versturende impact van de geplande werken. Ook dient het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering.

Kunnen de gegevens uit het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem bijkomende informatie aanleveren die toelaten de hypothesen gebaseerd op het bureauonderzoek bevestigen, verfijnen of bij te sturen op vlak van opbouw van de ondergrond, aanwezigheid van intacte bodems, verstoring van de oorspronkelijke bodem, verwachte periodes en aard van de site bijvoorbeeld?

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Waar ligt/lag de hoogste grondwaterspiegel?
- Zijn er nog intacte bodems aanwezig?
- In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Wat is het type vindplaats (bewoning, begraving, ...), aanwezig binnen het onderzoeksgebied?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische sporen?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen materiële cultuur?
- Wat is de potentiële kenniswinst van een eventuele opgraving?

- Is er mogelijkheid tot behoud *in situ* en zijn er eventuele maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?
- Indien behoud *in situ* van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden?

Onderzoeksmethode

Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Veldkartering is niet mogelijk omdat het terrein bebouwd en verhard is. Bodemonderzoek kan inzicht verschaffen in de bewaring van de bodem en de aanwezigheid van een eventueel ophogingspakket vaststellen. Ongeacht de bewaringstoestand van de bodem zal na afloop van bodemonderzoek nog steeds de vraag onbeantwoord blijven of relevante archeologische sporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied. Bodemonderzoek zal wellicht gevolgd moeten worden door een andere onderzoeksmethode om dit antwoord te kunnen bieden.

Het is daarom wel nuttig een proefsleuvenonderzoek uit te voeren op het terrein, omdat archeologische sporen uit verschillende periodes aanwezig kunnen zijn binnen het onderzoeksgebied. Om uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied is het noodzakelijk een proefsleuvenonderzoek uit te voeren. Een proefsleuvenonderzoek biedt namelijk meer ruimtelijk inzicht dan een proefputtenonderzoek. Bovendien wordt een archeologische site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht.

De onderzoekszone beslaat steeds de oppervlakte van ca. 7881 m², zoals die afgebakend is op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (Figuur 3).

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk assessment beantwoord zijn.

Onderzoekstechnieken

De geplande bodemingrepen hebben een gemiddelde diepte van 50 cm tot 1 m. Ter hoogte van blok A wordt een ondergrondse parking voorzien van 3,15 m diep. Hier is de verstoringsdiepte dus groter. Gezien de grote impact van de geplande werken op het aanwezige bodemarchief wordt tijdens het proefsleuvenonderzoek het bodemarchief onderzocht totdat alle aardkundige eenheden onderzocht zijn waarin archeologische sites in primaire positie kunnen voorkomen, die relevant zijn voor de vraagstellingen van het onderzoek.

Proefsleuven

Voor de gehanteerde onderzoekstechnieken is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing.

De aangelegde proefsleuven hebben een breedte van 2 m (Figuur 4). De proefsleuven worden gezien de vorm van het onderzoeksgebied zo optimaal mogelijk geplaatst om de beoogde dekkingsgraad te behalen. De proefsleuven hebben een maximale tussenafstand van middelpunt tot middelpunt van 15 m. Er wordt rekening gehouden met perceelsgrenzen, zodat de volledige lengte van de proefsleuf niet wordt ingenomen door een gracht. De beoogde oppervlakte die onderzocht dient te worden door middel van proefsleuven, bedraagt minimaal 10%. Voor een goede selectie moeten de proefsleuven aangevuld worden met kijkvensters en/of dwarsseuven. De oppervlakte hiervan bedraagt minimaal 2,5 % van het onderzoeksgebied. De zijden van de kijkvensters meten maximaal

de afstand tussen twee sleuven. De kijkvensters en/of dwarssleuven moeten voldoende groot zijn om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. De proefsleuven worden aangelegd op het bovenste archeologische niveau waarop grondsporen te zien zijn. Ter hoogte van de zone waar twee kelders aanwezig zijn, wordt de proefsleuf ingekort. De aanwezigheid van de kelders maakt dat het terrein op deze locatie reeds verstoord is. De omringende proefsleuven laten voldoende toe een inschatting van de bewaringstoestand en het kennispotentieel van deze zone te maken.

Figuur 4: Inplanting van de proefsleuven (blauw). Onderkaart: kadasterkaart

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorzien afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.